

ORIENTAL UNIVERSITETI

KABULOV RUSTAM JUMANIYOZOVICH

**TARIXIY
GEOGRAFIYA**

Uslubiy qo'llanma

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

ORIENTAL UNIVERSITETI

KABULOV RUSTAM JUMANIYOZOVICH

TARIHIY GEOGRAFIYA

Uslubiy qo‘llanma

Toshkent-2026

UO'K 93/99 (093)

KBK 63.2

K 11

Kabulov R. J.

Tarixiy geografiya. Uslubiy qo'llanma / Kabulov R.J. – Toshkent: «ZUXRO BARAKA BIZNES» nashriyoti, 2025. – 92 b.

Taqrizchilar:

Ismoil Xo'jaxonov

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Nurbek Suyarov

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd)

Mazkur uslubiy qo'llanmada zamonaviy ilmiy konsepsiyalarga tayangan holda, mavzularni bir-biri bilan uzviy bog'liqligi, tarixiylik, mintaqaviylik tamoyillari qo'llanildi. Uslubiy qo'llanma fan dasturi asosiy adabiyotlari asosida tuzilgan bo'lib, yangicha uslub va mazmuni bilan ushbu sohada ilgari yozilgan uslubiy qo'llanmalardan ajralib turadi.

Mazkur uslubiy qo'llanma kirish qismidan boshlab, O'rta Osiyoda yuz bergan siyosiy, demografik jarayonlar mantiqiy ketma-ketlikda joylashgan.

Uslubiy qo'llanmadan Oliy ta'lim muassasalarida Tarix yo'nalishi talabalari uchun Tarixiy geografiya fanini o'qitishda foydalanilish mumkin.

Ushbu uslubiy qo'llanma Oriental universiteti O'quv-uslubiy Kengashining 2025-yil 19-dekabrda 4-sonli bayonnomasi bilan nashrga ruxsat etilgan.

© Kabulov Rustam Jumaniyozovich, 2026.

© Oriental universiteti, 2026.

KIRISH

Mustaqillik sharoitida jamiyatdagi yangi o'zgarishlarni amalga oshirish jarayonida erkin demokratik tafakkurga ega bo'lgan va mustahkam milliy g'oya kuchi bilan birlashgan jamiyat a'zolarini tarbiyalash vazifalarini bajarishda tarix fanining o'rni jiddiy ravishda ortmoqda.

1998 yilning iyulida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi Tarix instituti faoliyatini takomillashtirish to'g'risida"gi qarori e'lon qilinib, unda respublikamiz tarixchi olimlari oldida turgan dolzarb vazifalardan biri sifatida mamlakatimiz va chet el olimlarining eng qadimdan hozirgi kungacha o'zbek xalqi tarixi bo'yicha amalga oshirgan tadqiqotlarini tahlil qilish ekanligi ko'rsatib o'tilgan.

Mintaqamizning Sharq va G'arb o'rtasidagi muhim savdo yo'llari tutashgan yerda joylashganligi bois bu hududdan ko'plab sayyohlar, savdogar va sarkardalar o'tishgan. Tarixan hozirgi O'zbekistonning hududi shunday joy bo'lganki, bu yerda ko'hna savdo yo'llari (mashhur Buyuk Ipak yo'li) tutashgan, jo'shqin tashqi aloqalar va turli etnik jarayonlarning bir-birini o'zaro boyitishi jarayoni kechgan.

Yuqoridagi masalalarni chuqurroq o'rganish va talaba yoshlarga yetkazish maqsadida "Tarixiy geografiya" uslubiy qo'llanmasi tayyorlandi. Mazkur ish O'zbekistonda dastlabki tajribalar asosida mazkur o'quv fanidan tayyorlangan qo'llanmadir. Uning vazifasi tarixiy geografiya fani, uning maqsad va vazifalari, O'rta Osiyo va O'zbekiston tarixiy geografiyasi haqida asosiy tushunchalar berishdan iborat. Qo'llanmada asosiy e'tibor tarixiy geografiya va tarixiy kartografiyaning shakllanishi va taraqqiyoti masalalari, shuningdek, O'rta Osiyo olimlarining mazkur fanlarning rivojiga qo'shgan hissalarini batafsil yoritishga harakat qilindi. Tarixni o'rganishda turli yozma manbalar bilan birga tarixiy kartalar hamda ulardagi ma'lumotlar ham asosiy manbalardan biri bo'lganligi bois tarixiy kartografiyaga alohida mavzu ajratildi. O'lkamizning qadimgi davrlardan hozirgi

zamonga qadar bo'lgan tarixiy geografiyasi mavjud tarixiy, geografik manbalar va ilmiy adabiyotlar doirasida yoritildi.

Talabalarning fan yuzasidan egallagan bilimlarini mustahkamlash maqsadida har bir mavzu oxirida savol va topshiriqlar hamda manbalardan ma'lumotlar keltirildi.

Muallif kelajakda qo'llanmani takomillashtirish yuzasidan berilgan barcha maslahat va tavsiyalar uchun avvaldan minnatdorchilik bildiradi.

MUNDARIJA

KIRISH.....	3
1. Tarixiy geografiyaning vazifalari, shakllanishi va taraqqiyoti.....	5
2. Tarixiy kartografiyaning shakllanishi va taraqqiyoti.....	14
3. O'rta Osiyoning qadimgi davr va o'rta asrlardagi tarixiy geografiyasi.....	31
4. Amir Temur va Temuriylar davlati tarixiy geografiyasi (XIV–XV asr).....	52
5. Xonliklar davri tarixiy geografiyasi (XV–XIX asrlar). Turkistonning (1917-1924 yy) tarixiy geografiyasi.....	64
6. O'zbekiston (1924–1991 yy) ning tarixiy geografiyasi. Mustaqil O'zbekiston Respublikasi tarixiy geografiyasi.....	82

KABULOV RUSTAM JUMANIYOZOVICH

TARIXIY GEOGRAFIYA

Uslubiy qo‘llanma

Bosishga ruxsat etildi. 19.12.2025 y:
Qog‘oz bichimi 60x84 1/16. Times New Roman
garniturasida terildi.
Ofset uslubida oq qog‘ozda chop etildi.
Nashriyot hisob tabog‘i 5.75, Adadi 50. Buyurtma № 08-01
Bahosi kelishuv asosida.

«ZUXRO BARAKA BIZNES» MChJ
bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Toshkent shahar, Chilonzor tumani,
Bunyodkor shoh ko‘chasi 27 A-uy.

